

TRADIȚII ȘI MODERNITATE ÎN SĂRBĂTORILE POPULARE. SF. ANDREI ȘI HALLOWEENUL

Ion RAȘCU,

*master în istorie, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Chișinău,
profesor de Istorie și Educație Civică,
Liceul-Internat Republican de Muzică „Ciprian Porumbescu”,
Chișinău, Republica Moldova,
rascuion@gmail.com*

Rezumé

Aujourd'hui, une grande partie de notre société est souvent scandalisée par le fait qu'il y a trop de fêtes traditionnelles dans notre calendrier religieux, mais d'un autre côté, elle est prête à adopter facilement certaines fêtes qui ne nous représentent en aucune façon. La fête contemporaine est devenue la tentative de l'homme moderne de s'aligner sur son temps.

La valorisation du patrimoine ethnoculturel est un outil viable dans l'éducation de la jeune génération et sera mise en œuvre avec succès lorsque les jeunes prendront conscience de leur appartenance et de leur identité culturelle et, enfin, de leur rôle dans la préservation et la transmission de ce trésor aux générations futures.

Mots-clés: *éducation, traditions, Saint-André, Halloween.*

În ziua de astăzi o mare parte a societății noastre care este educată în valori liberale deseori se manifestă indignată de faptul că în calendarul religios sunt prea multe sărbători tradiționale, dar, pe de altă parte, sunt gata să adopte cu ușurință sărbători care nu ne reprezintă în niciun fel. Mai mult ca atât, ei, crezând că își lărgesc orizonturile, asemeni copiilor, se lasă ușor ispitiți de tot ce e nou, însă nu neapărat și bun. Una dintre aceste sărbători este Halloweenul. Și ne întrebăm, de ce totuși îl sărbătorim ?

Halloweenul, odată cu globalizarea, a devenit o sărbătoare care a cucerit lumea, toate generațiile tinere se mobilizează, costumându-se în tot felul de creaturi și personaje, consumă dulciuri de forme diferite, își petrec noaptea vizionând filme de groază. Altfel spus, se bucură de atmosfera unei sărbători care a devenit intens comercializată și larg răspândită, dar în același timp, golită de sensurile ei inițiale. Însă, înainte de a adopta alte

obiceiuri, este bine să privim în sânul propriului nostru folclor, care este bogat în tradiții și diverse superstiții.

În spațiul românesc există o sărbătoare care și-a păstrat autenticitatea și caracterul ei tradițional. În vreme ce în fiecare an pe 31 octombrie tinerii se aliniază sărbătorii *americane*, la 30 noiembrie, în localitățile noastre, încă se mai ține sărbătoarea Sfântului Andrei.

Sfântul Andrei este considerat ocrotitorul românilor, deoarece el i-a creștinat pe daci. S-a născut în Betsaida Galileea, localitate situată pe țărmul Lacului Ghenizaret, în nordul Israelului de astăzi. Din Sfânta Scriptură aflăm că era fratele lui Petru. Amândoi au fost pescari, alături de tatăl lor. „Sfântul Apostol Andrei și fratele său, Sfântul Apostol Petru, au fost fiii lui Iona, un pescar sărac din Galileea. Ei au trăit din pescuit până când l-au auzit pe Sfântul Ioan Botezătorul, predicând în pustiul Iordanului și vestind venirea lui Mesia”¹.

Sf. Apostol Andrei se spune că era primul dintre ucenicii lui Hristos și devine „cel dintâi chemat”, după cum spun scripturile bisericești. După Învierea lui Iisus și coborârea Spiritului Sfânt, apostolii s-au întâlnit și au tras la sorți cine și unde va pleca pentru propovăduirea credinței creștine. Zona Sciției și Traciei i-a revenit Sfântului Andrei, unde i-a întâlnit pe geto-daci și i-a creștinat².

Așadar, iată originea acestei sărbători. De aceea, mai ales în zonele rurale, au existat și încă se păstrează o multitudine de tradiții, superstiții și obiceiuri în care elementul păgân se îmbină cu cel creștin.

Sărbătoarea are mai multe denumiri: *Andrei de Iarnă, Sântandrei, Moș Andrei, Andrei Cap de Iarnă, Undrea, Îndrea*³. Este singura sărbătoare de peste an care a dat denumirea populară unei luni – decembrie. După cum se știe, în popor e numită: *Îndrea, Undrea*. Se crede că de la ziua Sf. Andrei începe iarna și pune stăpânire pe lume.

Sărbătoarea Sf. Andrei o mai întâlnim în popor și cu numele de *Ziua Lupului*, o sărbătoare păgână precreștină, care a fost asimilată practic în întregime. Sărbătoarea era dedicată unei divinități, în cadrul căreia era prezent cultul strămoșilor, comunicarea cu spiritele strămoșilor, înfățișați

---

¹ <https://www.bibliaortodoxa.ro/carte.php?id=55&cap=4#18> [accesat la 12 februarie 2020]

² <https://moldovenii.md/md/section/494>. [accesat la 12 februarie 2020]

³ Romulus Antonescu. *Dicționar de simboluri și credințe tradiționale românești*, 2009. Ediție digitală 2016, <http://cimec.ro>. p. 205

fie ca lupi, fie ca strigoi. Credința în existența strigoilor pornea de la ideea că sufletele morților pot reveni printre cei vii.

Pentru români, numele Apostolului Andrei este legat de lupi. Se crede că acest nume – *Apostolul Lupilor* – provine din vechea denumire a dacilor, *daoi*, (lupi), dar și de la simbolul lor – lupul. Pe steagul lor găsim înfățișarea unui balaur cu cap de lup. Lupul era chiar și un simbol al sanctuarelor din Dacia. Legende povestesc că acest animal a fost alături de daci la căderea Sarmizegetusei și că cel care era căpetenia lupilor l-ar fi vegheat pe Apostolul Andrei prin Dobrogea spre peștera care i s-a oferit ca adăpost⁴.

Ziua este sărbătorită fără ca să se lucreze, gospodarii stau acasă pentru protejarea gospodăriei de lupi. Tot din cauza lupilor nu se mătură toată ziua, nu se dă gunoiul afară, nu se rânesc grajdurile, nu se piaptână, nu se fac zgârieturi, nu se dă de pomană și nu se dă nimic cu împrumut. În acea noapte vorbesc toate animalele, dar cine le ascultă ce spun moare. La miezul nopții de Sf. Andrei se deschid cerurile. Mai mult, în noaptea de Sfântul Andrei umblă strigoii și este o noapte prielnică vrăjilor și farmecelor⁵.

Sărbătoarea se ține până la prânz (ca să fie iarna bună, anul cu belșug, noroc în meserii, viața lungă, sănătate), apoi se pot face unele munci, dar nu se lucrează la câmp, nu se coase și, mai ales, nu se împrumută și nu se dă nimic din casă. Cei care nu respectă sărbătoarea se îmbolnăvesc și vor avea pagubă la recoltă sau la vite. Se mănâncă diverse mâncăruri cu usturoi, ca o protecție de forțele malefice, și plăcinte îndulcite; nu se piaptână, nu se pronunță numele lupului. Dacă gogoșii de stejar sunt plini, va fi anul viitor ploios; se fac vrăji de întors pentru obiectele furate sau pierdute. De la aceasta zi și până la Crăciun, gospodinele nu mai țin în război și nu torc. Când vine noaptea de 30 noiembrie, lupii se adună, iar Sf. Andrei împarte prada pentru iarna care începe, fiecărui lup⁶.

⁴ <http://www.iexplore.ro/halloween-versus-sfantul-andrei/> [accesat la 13 februarie 2020]

⁵ Ion Ghinoiu. *Obiceiuri populare de peste an. Dicționar*. București: Editura Fundației Culturale Române, 1997. p. 205.

⁶ <http://danmatica.blogspot.com/2008/11/noaptea-sfantului-andrei-vs-halloween.html> [accesat la 13 februarie 2020]

La miezul nopții de Sf. Andrei se deschid cerurile, spune Ion Ghinoiu⁷. Este o noapte de spaimă, întrucât strigoii morți umblă împreună cu strigoii vii, „care în această noapte își părăsesc culcușurile lor”⁸. Ei sunt considerați foarte periculoși pentru cei vii: iau viața rudelor apropiate, aduc boli, grindină și alte suferințe. Ei călătoresc pe Pământ și pe ape, strigând și miorlând, călare pe meliță, pe coadă de matură, pe butoi sau în butoi. Se mai spune că ei dansează pe la răspântiile drumurilor, până la cântatul cocoșilor și acesta este încă un element care face răspântiile (răscrucile de drum) să fie ocolite cu teamă. „Strigoi este, în românește, un cuvânt derivat de la *strigă*, formă provenită din lat. *striga*, -ae, varianta vulgară, atestată abia la Petronius, a termenului clasic *strix*, -igis, care însemna „pasăre de noapte care trece să înspăimânte copiii sau „vrăjitoare”. Acest etimon a dovedit o vigoare deosebită, fiind unul din cuvintele moștenite în toate limbile romanice”⁹.

Sărbătoarea Sfântului Andrei reprezintă începutul iernii și există credința că, dacă cerul este senin și luna e plină, acesta e un semn că iarna va fi umedă și călduroasă, iar dacă va fi înnourat cu ploaie sau ninsoare, iarna va fi lungă și grea. Tot în această zi se fac și vrăjile prin care fetele își află ursitul, mai află dacă au noroc și dacă se vor mărita.

Noaptea Sf. Andrei este una dintre cele mai importante din an pentru vrăji și farmece. Fetele își fac farmece de dragoste, de spor, de rău pentru dușmani. Antonie Moisei în lucrarea sa *Vrăji matrimoniale la Sf. Andrei în tradiția populației române și ucrainene din Bucovina* relatează: „Fetele măsoară noua ceșcuțe cu apa pline, și le toarnă într-o strachină, care se pune sub icoană. A doua zi, în zori, se măsoară din nou, cu aceeași ceșcuță, apa din strachină. Dacă va mai rămâne pe fundul străchinii apă, fie și câteva picături, atunci vor avea noroc, dacă ultima ceșcuță va rămâne neumplută cum trebuie, atunci nu vor avea noroc și nu se vor mărita”¹⁰.

În noaptea de Sf. Andrei, ca să-și viziteze ursitul, fata își pune sub cap 41 de boabe de grâu și dacă visează că-i ia cineva grâul, se va mărita. Unele fete își pregătesc turte magice, pentru acestea obiceiul cerând ca fata să își aducă apa cu gura. Pentru acest colac aduc apă neîncepută, iar

---

⁷ Ion Ghinoiu. *Op. cit.*, pp. 205-210.

⁸ *Ibidem*.

⁹ Ion Ghinoiu. *Sărbători și obiceiuri românești*. București, 2003, pp. 371-374.

¹⁰ Moisei Antonie. *Vrăji matrimoniale la Sf. Andrei în tradiția populației române și ucrainene din Bucovina*. În: *Memoria Etnologică*, nr. 24-25, București, 2007.

produsele din care se prepară turta (faină și sare) sunt măsurate cu o coaja de nucă. După ce au fost coapte pe vatră, fetele își mănâncă turțițele preparate, convinse fiind că ursiții vor veni, în vis, cu apă să le potolească setea. Fetele mai fac un colac din pâine dospită¹¹, punând în mijlocul lui câte un cățel de usturoi. Dus acasă, colacul este așezat într-un loc călduros, unde este lăsat vreme de o săptămână. Dacă răsare usturoiul din mijlocul colacului, fata cunoaște că va fi cu noroc. Dacă nu răsare, fata se întristează și spune că va fi lipsită de noroc. Unele își fac vrăji de ursită cu 9 potcoave, 9 fuse, 9 ace, 3 cuțite și o coasă, toate înfierbântate în foc. După ce s-au înroșit, se scot afară, se sting în apă și apoi se descântă. În seara Sfântului Andrei, toți ai casei, mai ales fetele mari și băieții, seamănă grâu în câte o strachină sau glastră cu pământ. Aceluia îi va merge mai bine, va fi mai sănătos și mai norocos, căruia i-o răsari grâul mai bine și o crește mai frumos¹².

Tinerii de la sudul Moldovei în noaptea Sântandreiului păzeau usturoiul, ca să nu fie furat de strigoi. Se adunau la o casă mai mulți flăcăi și fete mari. Tinerii stăteau toată noaptea la masă, mâncau și petreceau în veselie. Fetele erau mereu atente ca nu cumva cineva să le fure usturoiul. Dacă se fura din usturoi nu era bine. Acelei fetei căreia i se fura usturoiul nu-i mergea bine.

În alte zone din țara noastră, păzitul usturoiului se face în felul următor: într-o casă de gospodar se strâng 10-12 fete, având fiecare fată câte o pâine, trei căpățâni de usturoi, un fir de busuioc, legate cu o ață roșie și o sticlă de rachiu. Aceste lucruri se pun pe o masă, într-un colt al casei, și se acoperă cu o broboadă roșie. Lângă lucruri, pe masă, stă un sfeșnic cu o lumânare aprinsă, care arde de cu seară și până în ziuă. Lângă masă, una în dreapta și una în stânga, stau de strajă două babe, care bagă bine de seamă ca să nu se fure din lucruri, ori să nu pună cineva mâna pe ele. Ele stau acolo neclintite până dimineața. La această petrecere vin și băieți cu lăutari. Se cântă și se petrece până-n zori. Când s-a făcut ziua, hora este jucată afară. Un flăcău joacă în mijlocul horei toate lucrurile fetelor, păzite de bătrâne. După joc, fetele își iau lucrurile și le dau flăcăilor. Pâinea se mănâncă, rachiul se bea, usturoiul se păstrează de leac. Când vitele-s

¹¹ *Ibidem*, p. 67.

¹² <http://danmatica.blogspot.com/2008/11/noaptea-sfantului-andrei-vs-halloween.html>
[accesat la 18 februarie 2020]

bolnave, li se dă mujdei în borș ori vin și le trece. Dacă se fură din usturoi, nu-i bine deloc: fetei nu-i va mai merge bine.

Usturoiul păzit este semănat primăvara. Dacă pleci la drum lung, să iei puțin usturoi cu tine. De la păzitul acestui usturoi s-a născut zicala: „Parcă a păzit usturoiul”, care se dă celui ce se cunoaște că a petrecut o noapte fără somn¹³. În zori, înainte de a se despărți, fiecare fată își lua usturoiul și-l ducea la biserică, iar apoi acasă îl punea la icoane. Acest usturoi din noaptea Sf. Andrei, era bun „de dragoste”.

Ziua următoare, a Sfântului Andrei, este socotită drept început de iarnă, numindu-se din această cauză „Andrei-de-iarnă”. Tot în această noapte se fac observații meteorologice: dacă luna va fi plină și cerul senin, se zice că iarna va fi cu *moina* (timp umed). Dacă luna va fi plină și dacă cerul va fi întunecat, dacă va ninge sau va ploua, peste iarnă vor fi zăpezi mari și grele.

În ziua Sfântului Andrei, Halloweenul românilor, se mănâncă preparate cu usturoi, se făceau „balabuște” cu usturoi. De asemenea, se consumă băuturi și alimente rituale, precum *braga*, *covașa*. Toate aceste băuturi și alimente condimentate cu usturoi erau consumate în cadrul unor practici de purificare a trupului și a sufletului, practici absolut firești în preajma acestui străvechi început de an¹⁴.

Astăzi, sărbătoarea Sfântului Andrei, cu toate tradițiile și obiceiurile sale, este umbrită de *Halloween*, o sărbătoare a globalizării și supraconsumului.

Către sfârșitul lunii octombrie, toate vitrinele magazinelor sunt pline cu simbolurile *Halloween*-ului. Reclame cu *Halloween*, spectacole cu *Halloween*, petreceri de *Halloween*, la radio *Halloween*, televizor. Acest fenomen a luat o așa amploare, încât se serbează chiar și în grădinițe și școli.

Dar, dacă vom privi prin prisma istoriei, *Halloween*ul este o sărbătoare de origine celtică, preluată astăzi de multe popoare din lumea occidentală, ea răspândindu-se în secolul al XIX-lea prin intermediul imigranților irlandezi din Statele Unite ale Americii¹⁵.

Celții au trăit în urma cu 2000 de ani în zona în care se află acum Irlanda, Anglia și nordul Franței. Ei sărbătoreau venirea Anului Nou pe

---

¹³ Ion Ghinoiu. *Sărbători și obiceiuri românești*. București, 2003, pp. 371-374.

¹⁴ <https://m.moldovenii.md/md/section/494> [accesat la 20 februarie 2020]

¹⁵ https://www.bbc.co.uk/religion/religions/christianity/holydays/halloween_1.shtml#h2. [accesat la 20 februarie 2020]

1 noiembrie. Această zi era considerată ca fiind sfârșitul verii și al recoltelor bogate și începutul unui nou anotimp întunecat, friguros: iarna. Celții asociau această perioadă a anului cu moartea. Ei credeau că în noaptea dinaintea Anului Nou granița dintre lumea celor vii și cea a morților dispărea. În noaptea de 31 octombrie sărbătoreau festivalul *Samhain*¹⁶. Se credea că în cursul acestei nopți fantomele celor morți se întorceau pe pământ pentru a le face rău celor vii. Această noapte era noaptea în care druzii (preoții celți) făceau predicții asupra viitorului.

Pentru o populație dependentă de o lume naturală, aceste profeții nu făceau decât să le ofere confortul necesar pentru o iarnă lungă și friguroasă. Pentru a comemora acest eveniment, druzii organizau focuri imense, în care sacrificau animale. Ei spuneau că sacrificarea acestor animale era o ofrandă adusă zeilor. Pe toată durata acestor serbări, oamenii purtau costume, pe care și le confecționau din piele de animale. După stingerea focurilor ei păstrau cenușa acestora și o considerau drept o amuletă care îi va proteja de lucrurile rele din lume și, mai ales, în perioada rece a iernii¹⁷.

În jurul anului 43 înainte de Hristos, romanii au cucerit majoritatea teritoriilor celților. În decursul a patru sute de ani, cât au dominat aceste teritorii, două festivaluri de origine romană s-au combinat cu *Samhain*, festivalul celților. Primul festival era *Feralia*. Aceasta se sărbătorea într-una din zilele lunii octombrie. În această zi romanii marcau scăparea de moarte. Al doilea festival se ținea în cinstea zeiței *Pomona*, zeița fructelor și a pomilor. Simbolul acestei zeițe este mărul și combinarea acestui festival cu cel al celților explică de ce de Halloween se practică obiceiul prinderii merelor cu dinții dintr-un bol mare cu apă.

În jurul anului 800, influențele creștinismului au ajuns și pe teritoriile celtice. În secolul VII însă, papa Bonifaciu IV a hotărât ca ziua de 1 noiembrie să fie dedicată *Tuturor Sfinților*, iar papa Grigorie al IV-lea, după 827, a stabilit-o ca sărbătoare a întregii Biserici Romano-Catolice. În această zi se aduceau rugăciuni martirilor. Această sărbătoare era numită sărbătoarea tuturor sfinților, iar noaptea dinaintea ei (noaptea festivalului *Samhain*) era numită ajunul tuturor sfinților (*All Hallow Eve*). De la această denumire s-a ajuns la cea de Halloween.

¹⁶ https://www.bbc.co.uk/religion/religions/christianity/holydays/halloween_1.shtml#h2. [accesat la 20 februarie 2020]

¹⁷ <http://actualitateaortodoxa.com/articole/Halloween.php>. [accesat la 20 februarie 2020]

Mai târziu, în jurul anului 1000, Biserica Romano-Catolică a hotărât ca ziua de 2 noiembrie să fie dedicată tuturor spiritelor. Această zi a fost dedicată morților. Ea era celebrată asemănător *Samhainului*: cu focuri mari, parade și deghizări în costume care reprezentau sfinți, îngeri și demoni. Cele trei sărbători (ajunul zilei sfinților, ziua sfinților și ziua sufletelor) au fost numite *Hallowmas*¹⁸.

În prezent, în foarte multe țări creștine, inclusiv în America de Nord și de Sud, se serbează pe 1 și 2 noiembrie Ziua Tuturor Sfinților (*All Saints Day, Tout Saints*) și Ziua Morților (*All Souls Day*). Cu acest prilej se merge la biserică, se fac rugăciuni pentru sufletele rudelor sau prietenilor care au murit, se aprind lumânări și se aduc flori la cimitir, se curată mormintele¹⁹.

În alte zone s-au păstrat și vechile tradiții de a da de mâncare sufletelor morților. În Tirol se lasă prăjituri pe mese și se încălzește o cameră pentru ca ei să se simtă bine primiți. În Anglia oamenii îngenunchează lângă morminte și spală pietrele de mormânt cu apă sfințită sau cu lapte. În România, în zona Ardealului, mai ales, se curăță mormintele și se acoperă cu flori, și toată lumea, cu mic, cu mare, se roagă și aprinde mii de lumânări în cimitire²⁰.

Sărbătoarea a fost adusă în America odată cu colonizarea ei. Celebrarea Halloweenului era destul de restricționată în coloniile Noii Anglii tocmai din cauza rigidității sistemului protestant de acolo. Pe măsură ce credințele și obiceiurile diferitelor grupuri etnice europene și ale indienilor americani au intrat în legătură, a început să apară o versiune distinctă americană a Halloweenului.

Primele festivități au inclus petreceri cu jocuri, evenimente publice organizate pentru a sărbători recolta, unde vecinii împărtășeau povestiri despre morți, își preziceau viitorul, dansau și cântau. De asemenea, este menționată relatarea unor povestiri cu fantome și a tot felul de nenorociri. La mijlocul secolului al XIX-lea, festivitățile anuale de toamnă au fost foarte răspândite, însă Halloweenul nu era încă sărbătorit peste tot în țară.

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea America a fost asaltată de noi imigranți. Acești imigranți, în special milioane de irlandezi care au fugit de foamete, au ajutat la popularizarea sărbătorii de Halloween la nivel național.

---

¹⁸ *Ibidem* .

¹⁹ <https://www.catholiceducation.org/en/culture/catholic-contributions/all-hallow-s-eve.html/> [accesat la 24 februarie 2020]

²⁰ <http://www.yoga-integrale.com/halloween-ul-si-pervertirea-unor-stravechi-mistere/> [accesat la 24 februarie 2020]

La sfârșitul anilor 1800 a existat o mișcare în America pentru a transforma Halloweenul într-o sărbătoare mai mult legată de comunitate și de reunirea oamenilor din vecinătate decât despre fantome, glume și vrăjitorie. La începutul secolului, existau petreceri de Halloween atât pentru copii, cât și pentru adulți, care deveniseră cea mai comună modalitate de a sărbători ziua. Petrecerile aveau în vedere jocuri, consumul alimentelor de sezon și costume festive.

Părinții au fost încurajați de ziare și de liderii comunității să scoată ce este înspăimântător sau grotesc din obiceiurile sărbătorii de Halloween. Din cauza acestor eforturi, Halloweenul a pierdut cele mai multe din superstițiile și tonalitățile ei religioase până la începutul secolului al XX-lea.

Împrumutând obiceiul de la tradițiile irlandeze și engleze, americanii au început să se îmbrace în costume și să meargă din casă în casă, cerând mâncare sau bani, „Păcăleală sau dulciuri?/ *Trick or treat?*”. Cuvântul „păcăleală” presupune că celor ce nu le oferă dulciuri sau bani copiilor le va fi făcută o farsă. Femeile tinere credeau că de Halloween ar putea ghici numele sau apariția viitorului lor soț, făcând trucuri cu fire de lână, perechi de mere sau oglinzi.

UNICEF-ul are și el un cuvânt de spus în toată mișcarea *Trick-or-Treat*. În America de Nord, „*Trick-or-Treat for UNICEF*” a devenit o tradiție în perioada de Halloween. „Mișcarea” a început ca un eveniment local în anul 1950 într-o suburbie din orașul Philadelphia și s-a extins pe plan național până în 1952. În America este bine cunoscută „micuța cutie portocalie”. Pentru o perioadă de timp, cutiile se distribuiau în școli și astfel copiii care mergeau la „colindat” strângeau bani, împreună cu tradiționalele dulciuri, de la cei care voiau să doneze. UNICEF a demarat un *trick-or-treat* online, însoțit și de un bal mascat, tot virtual. Promotorul campaniei a fost Heidi Klum împreună cu familia ei²¹.

Tradiția de a sculpta dovleci²² de *Halloween* și de a pune în interiorul lor o lumânare își are originea într-o legendă. Numele provine din povestea irlandezului Jack, un fierar șiret, ce s-a întâlnit cu diavolul. Jack l-a invitat pe diavol să stea la masă cu el. Neavând cu ce să plătească, vicleanul Jack l-a convins pe diavol să se transforme într-o monedă. Atunci,

²¹ <https://www.youtube.com/watch?v=4pvi3NaxazY> [accesat la 3 martie 2020]

²² <https://www.halloweenexpress.com/the-history-behind-pumpkins-and-halloween/>. [accesat la 4 martie 2020]

Jack a pus moneda în buzunar, lângă o cruce de argint, ce îl împiedică pe diavol să-și reia forma. În schimbul libertății, diavolul a promis că nu îi va lua viața în următorii zece ani, așa că Jack l-a eliberat. După ce au trecut zece ani, diavolul s-a prezentat din nou la Jack și a fost iar păcălit. În timpul vieții, Jack a comis multe păcate, iar atunci când a murit, nu a fost acceptat în paradis²³.

Există mai multe jocuri asociate cu petrecerile de Halloween. Unul dintre ele se numește *dunking sau apple bobbing*, și constă în culegerea cu dinții a unor mere care plutesc într-un lighean sau vas cu apă. O variantă a jocului implică așezarea în genunchi pe un scaun, ținerea unei furculițe între dinți și tentativa de a lăsa furculița să cadă într-un măr. Un alt joc frecvent implică agățarea cu funii a unor *scone-uri* (prăjituri) învelite în sirop sau melasă; ele trebuie mâncate fără a folosi mâinile, activitate ce se soldează inevitabil cu mânjirea fetei cu lichidul dulce și lipicios²⁴.

În alte țări, cum ar fi, de exemplu, Germania, oamenii își ascund cuțitele pentru ca spiritele rele să nu le intre în casă. Tradiția de *trick-or-treat* era folosită pentru a îmbuna spiritele, despre care se credea că au sentimentele rănite și fac zgomote.

În Austria unii oameni pun pâine, apă și o lampă aprinsă pe masă înainte de culcare în noaptea de Halloween. Pe vremuri, se credea că astfel de lucruri au puterea de a duce sufletele moarte înapoi în pământ. Pentru austrieci, noaptea de Halloween este considerată a fi plină cu energii cosmice puternice²⁵.

În România, Halloweenul este asociat mitului lui Dracula, dar noi avem o altă sărbătoare care cinstește morții: *Sâmbăta Morților*, care are loc în prima sâmbătă din noiembrie. Sunt ținute slujbe, se împart pachete cu alimente celor săraci și se aprind lumânări. Sunt spuse rugăciuni pentru ca sufletul celui mort să ajungă la Judecată universală, într-o stare mai bună decât aceea cu care s-a despărțit de trup. Astfel, Biserica de la noi împărtășește îngrijorarea a numeroși părinți, elevi și profesori din întreaga țară față de organizarea în tot mai multe instituții publice de învățământ, a

---

²³ <https://www.descopera.ro/cultura/15888014-istoria-sumbra-si-indepartata-a-sarbatorii-halloween> [accesat la 4 martie 2020]

²⁴ https://www.realitatea.net/stiri/actual/legende-si-superstitii-de-halloween-de-ce-romanii-nu-ar-trebui-sa-petreaca-in-aceasta-noapte_5dcc9284406af85273d8370b [accesat la 10 martie 2020]

²⁵ <https://editiadedimineata.ro/halloween-origini-si-traditii-cum-este-vazuta-sarbatoarea-in-romania-fata-de-restul-europei/> [accesat la 10 martie 2020]

unor serbări de Halloween, se preciza într-un comunicat al Patriarhiei din anii trecuți²⁶.

De asemenea, Biserica Catolică critică această sărbătoare, arătând că ea are o influență negativă asupra copiilor. În noiembrie 2009, Vaticanul a catalogat ziua de Halloween ca fiind necreștină, declarând că este bazată pe sinistre și periculoase curente ocultiste²⁷.

O parte a Halloweenului promovează, sub masca divertismentului, cultul morții, personificarea morții și a forțelor răului, aceasta fiind în contradicție totală cu natura și menirea Bisericii, putând tulbura mintea și afecta sănătatea spirituală și morală a copiilor, tinerilor, dar și a adulților, prin efectele cumulative dezastruoase ale acestei „sărbători”, ce marchează profund psihicul copiilor și ajung ulterior să le accepte ca firești²⁸.

Vedem deci cum o sărbătoare populară a recoltei, un moment cu o mare încărcătură simbolică, a ajuns să fie transformată într-o celebrare sub semnul căreia apar contradicții în cadrul societății, între tradițional și modern, laic și religios...

Sărbătoarea contemporană a devenit încercarea omului modern de a se alinia timpurilor; nici sărbătoarea religioasă nu are mai multe șanse de reușită. După câteva decenii de deschidere și libertate fără limite în alegerile noastre, devenim o societate lipsită de repere în spațiu și timp, ieșită din ciclul sărbătorilor și al momentelor de odihnă interioară, incapabilă să trăiască pauza ca parte esențială a acțiunii.

Valorificarea patrimoniului etnocultural reprezintă un instrument viabil în educația tinerei generații și va fi implementată cu succes în momentul când tinerii vor conștientiza apartenența și identitatea lor culturală, și, nu în ultimul rând, rolul în păstrare și transmitere generațiilor viitoare a acestui tezaur.

Educarea prin intermediul componentelor de patrimoniu poate fi realizată nu numai în cadrul instituțiilor de învățământ, dar și în cadrul comunității, familiei. De exemplu: reactualizarea și promovarea sărbătorilor și tradițiilor autentice în rândul tinerilor, organizarea într-o formă actuală a diferitor activități de instruire și divertisment pentru băieți și fete, susținerea

²⁶ https://www.dcnews.ro/halloween-istorie-i-tradi-ii-de-ce-biserica-este-impotriva-sarabatorii_520624.html? [accesat la 11 martie 2020]

²⁷ <https://www.cosminfrisan.com/2018/11/halloween-ul-din-perspectiva-religioasa.html> [accesat la 11 martie 2020]

²⁸ <http://actualitateaortodoxa.com/articole/Halloween.php> [accesat la 4 martie 2020]

horei satului, a șezătorii, ca moment de cunoaștere și întâlnire a tinerilor, de ordonare, educare a comportamentului și atitudinii tinerei generații.

O ultimă observație asupra căreia am dori să ne expunem ar fi legată de era internetului, a comunicării online și a lumii virtuale. Ea și-a lăsat amprenta nu doar asupra relațiilor interumane, care se desfășoară acum mai ales virtual, online, pe rețele de socializare, ci și asupra raportării la sacru; obișnuințele și deprinderile cotidiene impuse de tehnologia mileniului trei au reflecții în social și cultural.

Sărbătoarea se performează în același mediu electronic: anunțurile despre sărbători se postează pe net, magazinele online oferă cadourile cele mai potrivite, spectacole și concerte transmise online. Urările pot fi transmise electronic. La fel și impresiile, construindu-se astfel o *E-sărbătoare*, la care pot adera mulțimi de prieteni, din toate colțurile lumii. Sărbătoarea contemporană mai are, așadar, multe de dezvoltat.